

Innst. 333 L

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 108 L (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i sosialtjenesteloven (kommunens adgang til å gi kontaktopplysninger og opplysninger om oppholdssted til politiet og kriminalomsorgen)

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven). Det foreslås et nytt fjerde ledd i sosialtjenesteloven § 44 slik at kommunen, uten hinder av taushetsplikten, gis adgang til å utlevere tjenestemottakerens kontaktopplysninger og opplysninger om tjenestemottakerens mulige oppholdssted til politiet og kriminalomsorgen.

Departementet kan i dag dispensere fra taushetsplikten for arbeids- og velferdsetaten ved utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter når det er godtgjort at opplysningene er nødvendige for at disse myndighetene skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver, jf. lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (Nav-loven) § 7 fjerde ledd. Sosialtjenesteloven har i dag ingen tilsvarende bestemmelse, og den bør derfor endres slik at det gis utvidet tilgang til opplysninger som ellers er taushetsbelagt etter denne loven. Sosialtjenestens særpreg som samfunnets siste sikkerhetsnett innebærer imidlertid at taushetspliktsbestemmelsene for den statlige og den kommunale delen i Nav-kontoret ikke bør harmoniseres fullt ut. Det foreslås derfor at hjemme-

len kun skal omfatte utlevering av opplysninger etter anmodning fra politiet og kriminalomsorgen, og at kun kontaktopplysninger og opplysninger om mulig oppholdssted kan utleveres.

Lovforslaget ble sendt på høring med frist 30. september 2015.

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der det redegjøres nærmere for bakgrunnen for lovforslaget, gjeldende rett, høringsforslaget samt høringsinstansenes merknader. Når det gjelder merknader til bestemmelsene i lovforslaget, er dette gjort greie for i proposisjonens kapittel 4.

Departementets vurderinger og forslag

Bakgrunnen for den snevre muligheten til å få opplysninger etter sosialtjenesteloven er at sosialtjenesten er samfunnets siste sikkerhetsnett. Formålet med de strenge taushetsbestemmelsene i sosialtjenesteloven er å ivareta denne funksjonen og unngå at personer som er i en nødsituasjon, skal unnlate å ta kontakt med sosialtjenesten i frykt for at opplysninger om dem eller om deres situasjon skal spres til utenforstående. Tjenestemottaker skal kunne stole på at informasjon om vedkommende kun skal brukes til det formål den er avgitt for.

Hensynet til samfunnets behov for kriminalitetsvern bør tillegges avgjørende vekt og at det i enkelte tilfeller skal kunne utleveres opplysninger til politiet og kriminalomsorgen, selv om dette potensielt kan bryte med den enkelte sosialtjenestemottakers tillit til kommunen. Det er ikke ønskelig at sosialtjenesten under henvisning til taushetsplikten indirekte skal hjelpe personer med å holde seg skjult for politiet eller kriminalomsorgen.

Det foreslås at bestemmelsen bare skal gi hjemmel til å utlevere kontaktopplysninger og opplysninger om mulig oppholdssted. Når hjemmelen begren-

ses til utlevering av slike opplysninger, vil det ikke være behov for å begrense hvilket formål opplysningene skal benyttes til, ut over at disse organene ber om opplysningene til bruk i deres tjeneste.

Forslaget omfatter utlevering av tjenestemottakerens kontaktopplysninger og opplysninger om tjenestemottakers mulige oppholdssted.

Det er ikke nødvendig med et vilkår om at behovet for utlevering av opplysningene må godtgjøres. Det legges til grunn at politiet og kriminalomsorgen uansett vil undersøke andre tilgjengelige kilder til informasjon, som folkeregistret, før disse organene henvender seg til kommunen for å få opplysningene med hjemmel i sosialtjenesteloven. Det foreslås derfor en enklere regulering av utleveringsadgangen. Det foreslås videre at formuleringen «pålagte offentlige oppgaver» utformes enklere, slik at opplysningene kan utleveres til bruk i politiets og kriminalomsorgens tjeneste.

Det er spesifikt angitt i loven hvilke opplysninger som kan gis ut, og det er derfor ikke behov for en avgrensning ut over dette.

Når det gjelder hvem som skal ha adgang til å bestemme at opplysningene kan utleveres, bør dette gjøres av kommunen selv. Det er derfor ikke behov for sentrale statlige avgjørelser om dispensasjon.

Den foreslåtte bestemmelsen åpner for at kommunen får en opplysningsrett og ikke en opplysningsplikt. Det er ikke hensiktsmessig å pålegge kommunen en plikt til å utlevere opplysninger som i praksis ofte ikke vil være tilgjengelige i saksdokumenter eller registre.

Kommunens avgjørelse om utlevering av opplysninger er ikke å anse som et enkeltvedtak, og kan derfor ikke påklages. Kommunen må likevel sørge for at utleveringen av opplysninger registreres tilfredsstillende.

Opplysninger som mottas, vil behandles i overensstemmelse med personopplysningsloven og de reglene om taushetsplikt som gjelder for politiet og kriminalomsorgen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Tall fra 2016 viser at Arbeids- og velferdsdirektoratet mottok om lag 50 anmodninger om opplysninger fra politiet. Det legges til grunn at politiet og kriminalomsorgen vil undersøke andre tilgjengelige kilder til informasjon, som folkeregistret, før disse organene henvender seg til kommunen for å få opplysningene utlevert med hjemmel i sosialtjenesteloven. Et forslag om endring i taushetspliktsbestemmelsen antas derfor ikke å innebære administrativt merarbeid av betydning for kommunene, og de økonomiske konsekvensene av forslaget antas å bli små.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Lise Christoffersen, Tove-Lise Torve og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Gunhild Berge Stang, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til Prop. 108 L (2016–2017) om endringer i sosialtjenesteloven (kommunens adgang til å gi kontaktopplysninger og opplysninger om oppholdssted til politiet og kriminalomsorgen).

Komiteen merker seg at forslaget bygger på informasjon fra Justis- og beredskapsdepartementet om at politiet og kriminalomsorgen har behov for å få utlevert flere opplysninger om tjenestemottakere av kommunale tjenester fra Nav enn sosialtjenesteloven i dag gir hjemmel for. Dette kan typisk være kontakthinformatjon ved etterlysning av straffedømte, ved behov for avhør av mistenkte eller sentrale vitner, samt ved forkynnelse av dommer. Kriminalomsorgen har også behov for korrekt kontakthinformatjon ved innkalling av straffedømte til soning.

Komiteen viser til at Nav-loven § 7 fjerde ledd gir hjemmel for å dispensere fra arbeids- og velferdsetatens taushetsplikt. Sosialtjenesteloven har ingen tilsvarende bestemmelse.

Komiteen merker seg at sosialtjenesteloven § 44 andre ledd andre punktum i dag åpner for at opplysninger om tjenestemottakers oppholdssted kan gis uten hinder av taushetsplikten. Etter denne hjemmelen kan imidlertid utlevering bare skje dersom det er klart at utleveringen ikke vil skade tilliten til kommunen. Denne hjemmelen er derfor sjelden tilstrekkelig når politiet og kriminalomsorgen ønsker opplysninger fra sosialtjenesten.

Komiteen viser til at departementet i høringsnotatet foreslo en delvis harmonisering av taushetspliktsbestemmelsene i Nav-loven og sosialtjenesteloven, slik at politiet og kriminalomsorgen kunne få utlevert opplysninger om mottakere av sosiale tjenester i Nav når det er godtgjort at opplysningene er nødvendig for at disse myndighetene skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver.

Komiteen merker seg i likhet med flere høringsinstanser, at formålet med de sosiale tjenestene kan tale for at også personer som er ettersøkt av politiet, skal kunne oppsøke sosialtjenesten uten å risikere at deres oppholdssted dermed kan bli røpet. Komiteen mener likevel at hensynet til samfunnets behov for kriminalitetsvern bør tillegges avgjørende

vekt, og at det i enkelte tilfeller skal kunne utleveres opplysninger til politiet og kriminalomsorgen selv om dette potensielt kan bryte den enkelte sosialhjelpsmottakers tillit til kommunen.

Komiteen viser til at det ikke er ønskelig at sosialtjenesten under henvisning til taushetsplikten indirekte skal hjelpe personer med å holde seg skjult for politiet eller kriminalomsorgen.

Komiteen merker seg at den foreslåtte endringen åpner for at kommunen får en opplysningsrett og ikke en opplysningsplikt. Komiteen viser til departementet, som mener det ikke er hensiktsmessig å pålegge kommunen en plikt til å utlevere opplysninger som i praksis ofte ikke vil være tilgjengelige i saksdokumenter eller registre.

Komiteen merker seg at tall fra 2016 viser at Arbeids- og velferdsdirektoratet mottok om lag 50 anmodninger om opplysninger fra politiet. Komiteen legger til grunn at politiet og kriminalomsorgen vil undersøke andre tilgjengelige kilder til informasjon, som folkeregisteret, før disse organene henvender seg til kommunen for å få opplysningene utlevert med hjemmel i sosialtjenesteloven.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti deler en rekke av høringsinstansenes bekymringer for de sosiale konsekvensene denne lovendringen kan føre til. Sosialtjenestens særpreg som samfunnets siste sikkerhetsnett gjør at mottakerne av denne tjenesten er spesielt sårbare. Som flere av høringsinstansene påpeker:

«Verken Fylkesmannen i Sør-Trøndelag eller Fylkesmannen i Vestfold eller organisasjoner som Gatejuristen, Kirkens Bymisjon, Juss-Buss eller Fellesorganisasjonen støtter forslaget. Det er særlig hensynet til at enkeltpersoner skal kunne oppsøke sosialtjenesten uten å frykte at opplysninger om dem skal kunne gis politiet som fremheves. Kirkens Bymisjon mener at mange sosialhjelpsmottakere mangler en grunnleggende tillit til systemet og dersom de nå skal være redde for at sosialtjenesten viderefremidler informasjon om dem til politiet og kriminalomsorgen, risikerer man at disse personene i stedet velger å sove utendørs eller skaffe seg penger på illegalt vis. Enkelte viser til at det for sosialtjenesten vil være vanskelig å utføre sine oppgaver uten tillit fra sine

tjenestemottakere. Fellesorganisasjonen mener endringen vil kunne påvirke arbeidet med brukerne og gjøre samarbeidet vanskeligere.»

Dette medlem deler bekymringen for at forslaget vil medføre økt risiko for trusler og vold overfor ansatte. Videre deler dette medlem Advokatforeningens betenkning når de skriver:

«Dersom sosialtjenesten blir en hovedkilde for informasjon, kan det medføre at personer med hjelpebehov ikke henvender seg til sosialtjenesten. Det pekes særlig på hensynet til barn av sosialhjelpsmottakere, som rammes av at foreldrene ikke oppsøker sosialtjenesten ved behov.»

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komite.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i sosialtjenesteloven (kommunens adgang til å gi kontaktopplysninger og opplysninger om oppholdssted til politiet og kriminalomsorgen)

I

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 44 fjerde ledd skal lyde:

Uten hinder av taushetsplikten kan kommunen etter forespørsel utlevere tjenestemottakerens kontaktopplysninger og opplysninger om mulig oppholdssted til politiet og kriminalomsorgen til bruk i deres tjeneste.

§ 44 nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 23. mai 2017

Arve Kambe

leder

Bengt Morten Wenstøb

ordfører

